

influence was manifested, were structured and partially characterized with a more detailed examination of one of them – the performance of the composer's works in the concert halls of Lviv in the first third of the XXth century.

Key words: Karol Szymanowski, composer, musical works, cultural life, interwar period, concerts, reviews.

UDC [78.27; 78.2 I]

KAROL SZYMANOWSKI'S CREATIVITY IN THE MUSICAL LIFE OF LVIV IN THE FIRST THIRD OF THE XXth CENTURY

Striletska Olga – Post-graduate student of the M. Lysenko LNMA, Lviv

The aim of this article is to present the role and place of Karol Szymanowski's creativity and concert performances of his works in the infrastructure of Lviv's musical life and in the processes of changing the aesthetic attitudes and ideals of the city.

Research methodology includes using of scientific research, archival materials, encyclopaedic articles, interviews with famous performers of Karol Szymanowski's works. In the article more than 25 publications were studied.

Results. This research analyzes seven segments in which was manifested the influence of Szymanowski's creativity on Lviv's musical culture. The most important of them were concert performances of the composer's works, with 6 major concerts, which included only Karol Szymanowski's pieces. As we can notice, during his life and after his death Szymanowski's works were performed by touring musicians, Lviv performers and groups from all three leading communities: Polish, Jewish and Ukrainian, mostly graduates of Viennese music universities. Numerous responses to events, related to the composer, the publication of his works by Bernard Polonetsky's bookstore, the publication of the first monograph by Zdzislaw Jachymetski and the research of students of the Institute of Musicology were also important proofs of attention to the Szymanowski's figure. This all became possible only due to the steady professionalization of Lviv's musical life in the interwar twentieth century.

Novelty. K. Szymanowski's works have been considered in very numerous monographs, articles, reviews, documentary studies, etc. In Ukrainian musicology the composer's musical work was analyzed by J. Khursin, D. Polyachok, O. Markov, V. Guzeev, O. Izvarin and others. His connection with Lviv was also studied by number of musicologists. However, in this article the materials of previous publications were structured with an emphasis on the importance of the artistic charisma of the composer and his works in the dynamics of changes in the cultural life of Lviv in this period.

The practical significance. This article may be the basis for future research in the field of musicology, in particular the musical culture of Lviv, its concert life, as well as international influences on the development of Ukrainian music in general.

Key words: Karol Szymanowski, musical works, cultural life, interwar period, concerts, reviews.

Надійшла до редакції 30.11.2020 р.

УДК 930.2:[75+76](477.43-21) «18/19»:655.3.066.36

МАЛЮНКИ І ГРАВЮРИ ДРУГОЇ ПОЛ. XIX – 1960-х РОКІВ ІЗ ВИДАМИ КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ІКОНОГРАФІЇ МІСТА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОШТОВИХ ЛИСТІВОК)

Паур Ірина Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва, Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, м. Кам'янець-Подільський
<http://orcid.org/0000-0002-5998-8274>
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi36.406>
 iryna_paur@ukr.net

Проаналізовано репродукції робіт художників другої половини XIX – середини XX століття на поштових листівках із видами Кам'янця-Подільського. Встановлено, що вони є цінним іконографічним джерелом, а їх сюжети дозволяють суттєво розширити уявлення про містобудівну та планувальну структуру міста, його забудову, окремі архітектурні пам'ятки. Підкреслено інформаційний потенціал іконографічних творів Н. Орди, М. Тшебінського, В. Гагенмейстера та ін. в історико-архітектурній науці, пам'яткоохоронній та реставраційній сферах.

Ключові слова: м. Кам'янець-Подільський, малюнки, гравюри, іконографічне джерело, поштова листівка, пам'ятки архітектури.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку мистецтвознавства характеризується введенням до наукового обігу іконографічних джерел, які раніше залишалися поза увагою дослідників. Із-поміж них вирізняються поштові листівки, що як джерело інформації епізодично використовували ще на початку XX ст., а в 1970-х рр. цей філокартичний матеріал став об'єктом наукового вивчення. Відповідно до загальноприйнятих класифікацій поштівки поділяємо на художні та фотографічні (документальні), сюжети останніх як своєрідні фіксатори історичних подій поступово набули значення іконографічних джерел. Зокрема, упродовж останніх десятиріч мистецтвознавці періодично зверталися до поштових листівок кінця XIX – початку XX ст. із краєвидами адміністративного центру Подільської губернії з колекцій бібліотек, музеїв і приватних зібрань, але розглядали

їх лише як ілюстративний матеріал творчості художника. Остання обставина зумовлює увагу до даного іконографічного джерела інформації, що досі не ставало предметом спеціального вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Художнє життя Кам'янця-Подільського в контексті розвитку культури ХХ ст. висвітлено в монографії А. Бренюк [2]. Культурний, творчий та педагогічний доробок подільського художника В. Гагенмейстера та його значення для культурно-мистецької, реставраційної та пам'яткоохоронної справи України аналізували І. Гуцул та Н. Урсу [9]. Життєвий шлях і художню спадщину майстра архітектурного пейзажу Н. Орди в контексті історичних і мистецтвознавчих джерел дослідила І. Березіна [1]. Науково-практичну цінність творчого доробку М. Грейма для історико-архітектурних досліджень, реставрації та охорони пам'яток архітектури Поділля довів І. Підгурний [7]. Поштову листівку, як зображальне джерело у вивченні історико-топографічної структури м. Кам'янця-Подільського кінця ХІХ – початку ХХ ст. проаналізували С. Копилов та І. Паур [5].

Мета роботи полягає в обґрунтуванні цінності малюнків і гравюр кінця ХІХ – середини ХХ ст. на поштових листівках як іконографічного джерела для дослідження історико-архітектурної спадщини Кам'янця-Подільського.

Виклад основного матеріалу. Цінним іконографічним джерелом другої пол. ХІХ ст. є літографії Н. Орди. Подорожуючи землями України, він замальовував пам'ятки архітектури, які згодом відтворював у графічних аркушах. Рисунки й акварелі художника, а також їх літографічні відповідники є достовірною інформацією про загальний вид Подільської землі й архітектурно-пластичне вирішення об'єктів зодчества та їх стан на момент фіксації. Творчість Н. Орди мала значний вплив на розвиток мистецтва гравюри, зокрема літографії в Кам'янці-Подільському. Малюнки художника з культурними пам'ятками Подільської землі, зокрема літографії «Кам'янець над річкою Смотрич» згруповані в серію «Подільська» і зберігаються в Краківському національному музеї та фондах Кам'янець-Подільського історико-архітектурного заповідника «Кам'янець» [1; 20-21]. На початку ХХ ст. спілка «Поступ» у Львові видала серію листівок із репродукціями малюнків Волині й Поділля Н. Орди [10; 25-26].

Важливим візуальним джерелом, що зафіксувало міські архітектурні ансамблі Поділля – пам'ятки місцевої архітектури й характерні типи мешканців краю, стали світліни видатного польського фотомитця М. Грейма [7], який неодноразово публікував поштівки з видами Кам'янця-Подільського. Значення фото-робіт М. Грейма з видами цього міста полягало в тому, що він розпочав фотографувати історичні та архітектурні пам'ятники в 1865 р. до їх перебудови в 1874–1876 рр. Упродовж 1889–1911 рр. він неодноразово друкував фотографії з видами міста, а у 1901 р. видрукував альбом «Види Кам'янця-Подільського». Митець, крім власних світлин, використовував для друку поштівок картини сина, Я. Грейма «Миколаївська церква» (Рис. 1), «б. Палац комендантів фортеці та Тюрма гарему» [8]. Чимало своїх робіт автор експонував на виставках у Львові (1895 р.), Києві (1897 р.), Варшаві (1900 р.), де їх було відзначено срібними медалями [5; 68].

Рис. 1. Я. Грейм Миколаївська церква. Літографія.

Популярним сюжетом видових листівок Кам'янця-Подільського, що використовувався низкою видавців 1900-х рр., є гравюра К. Вейрмана (на основі малюнка С. Фаб'янського) із зображенням північно-західної частини міста (Рис. 2).

Рис.2. К. Вейрман. Польська брама. Гравюра.

На передньому плані художник зобразив залишки фортифікації Польських воріт, а дещо далі головні архітектурні доміканти – Кафедральний костел Петра і Павла й мінарет поряд із ним, дзвіницю домініканського костюлу. Зазначимо, що на гравюрі багато умовностей, зокрема одна з башт воріт, що прилягала до скелі правого берега р. Смотрича, не була циліндричною, хоча і мала наскрізний проїзд у своїй нижній частині. Досить схематично гравер зобразив другу башту, що начебто із західного боку прилягала до башти Надвірної, формуючи своєрідний архітектурний комплекс воріт. Річ у тому, що такої башти в комплексі Польських воріт ніколи не було. За Надвіротною вежею, з південного боку, знаходився барбакан, видовжений по лінії північ-південь, а з південного боку мав напівкруглу форму та ворота з підйомним мостом. До них від башти «Турецької» правим берегом р. Смотрич була дорога, якої на гравюрі немає. К. Ваєрман подав за баштами лише круті скелі, які немовби досить круто спускалися до правого невисокого берега р. Смотрич. Дещо умовно художник зобразив забудову півострова, розташованої над Польською брамою. З одного боку, він об'єктивно відтворив матеріал, з якого зведені споруди, а з іншого – локалізацію планувальної структури міста відтворив безсистемно. Автор не показав на гравюрі дороги, що тягнулася від Турецьких бастионів у південному напрямі до Міської брами. Так, забудова північно-західної частини кам'яними спорудами була начебто хаотичною і не відповідала тогочасним планам міста й збереженим до наших днів забудові.

На початку 1900-х рр. для створення власних листівок видавці використовували твори відомих художників, імена яких зазначалися на зображенні чи на звороті поштівки. Зокрема, у співпраці з польським художником М. Тшебінським В. Вінарський створив і надрукував напередодні Першої світової війни окрему серію листівок із видами м. Кам'янця-Подільського. На них замовник місце видання не зазначив, а високий поліграфічний рівень їх виконання вказує на те, що ймовірно вони опубліковані в одній з польських друкарень. Серія складалася з репродукцій 12 оригінальних акварельних ведут різних частин Старого міста, кожна з яких підписана автором і датована 1912 р.: «Вигляд на Кам'янець-Подільський з північно-західного боку», «Новопланівський міст і східна частина Кам'янця», «Стара фортеця та Карвасари», «Кам'янець-Подільський замок», «Видрівка і Кам'янецький замок», «Тринітарський костел», «Домініканський костел», «Хрестовоздвиженська церква», «Мінарет кафедральний», «Руська брама», «Руська брама (інтер'єр)», «Береги Смотрича». Остання ведута відтворювала східну частину міста з південної позиції (Рис. 3). На ній зображено р. Смотрич, ліворуч від якої тягнулася дорога від Польської брами до Руської, а праворуч – житлова забудова (лівий берег Смотрича), що простягалася до Новопланівського мосту. Художнику вдалося зафіксувати забудову на правому березі річки, а також Фурлейський провулок, що з Долини досить стрімко піднімався вгору й виводив до синагоги. Як видно із зображення листівки, верхньою терасою, над Долиною, від Руської брами була дорога, на якій розміщувалися Кравецька, Різницька і Гончарська башти, що нависали над крутими скелями півострова. Над баштами знаходилося верхнє плато півострова, щільно забудоване приватними садибами.

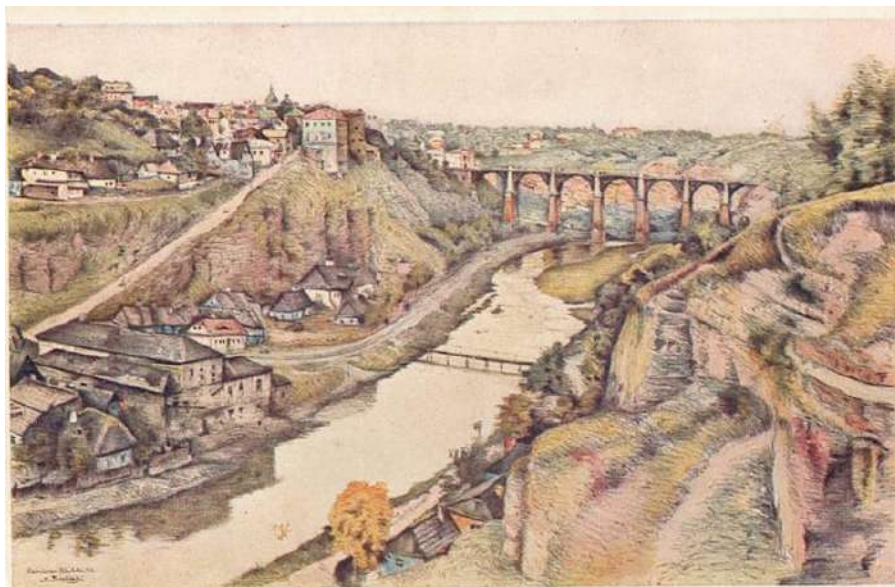

Рис. 3. М. Тшебінський. Береги Смотрича. Акварельна ведута. 1912 р.

У роки Першої світової війни накладом Української книгарні Т. Савула у Відні видано україномовну серію поштівок «Українські міста. Види з Кам'янця на Поділлі», що відтворювала акварельні ведути М. Тшебінського: «Берег Смотрича», «Руська брама (інтер'єр)», «Тринітарський костел», «Хрестовоздвиженська церква» та ін. [8].

Наукову цінність мають видові листівки, в основу яких покладено малюнки Г. Лукомського. Архітектор за освітою, він був знаний як талановитий художник-графік, що малював пам'ятки архітектури й писав про них. У 1910 р. він відвідав Кам'янець-Подільський і висловив свої враження від архітектурних ансамблів на сторінках журналу «Зодчий». Незважаючи на визнаний талант Г. Лукомського, його картина «Кафедральні ворота», ймовірно, написана на підставі відомої фотографії М. Грейма. Ця листівка виготовлена у друкарні Товариства Р. Голіке та А. Вільборг на замовлення художнього об'єднання «Світ мистецтва» («Въ пользу общины Св. Евгении»), що займалося виданням ілюстрованих листівок, та з яким Г. Лукомський активно співпрацював. Об'єднання мало штат співробітників, які робили йому фотографії з видами провінційних міст. За кожну фотографію її автор отримував 1-2 руб., а художники за свої малюнки для відкритих листів – 15 руб. Зокрема, фотографування видів м. Кам'янця-Подільського для цього об'єднання здійснював російський художник українського походження С. Яремич [5; 53].

Митці Кам'янець-Подільської художньо-промислової профшколи і технікуму ім. Г. Сковороди, під керівництвом В. Гагенмейстера, одними з перших розпочали роботу з популяризації архітектурних пам'яток Кам'янця-Подільського і видів Поділля на поштових листівках. Зібрані ними матеріали готували до друку і видавали літографічним методом на базі профшколи, яка мала літографічно-цинкову майстерню та друкарський станок [3]. Літографічне видання рисунків художників розповсюджували у формі альбомів, окремих аркушів і листівок, вони стали цінними іконографічними джерелами знань про архітектурні пам'ятки давнини, безцінними у реставраційній, пам'яткоохоронній справах та історії архітектури [9; 124].

Поштові листівки В. Гагенмейстер видавав невеликими накладом (50-500 прим.), що фактично визначило їх статус як бібліографічної рідкості. Частина філокартичного матеріалу зберігається у фондах Кам'янця-Подільського державного історичного музею-заповідника, а саме: «Вітряні ворота» (1923 р.), «Ворота кафедрального костелу» (1923 р.), «Кафедральний костел» (1927 р.), «Новопланівський міст» (1927 р.), «Стара міська ратуша» (1927 р.), «Турецький мінарет» (1927 р.), «Вид Кам'янець-Подільська» (1927 р.), «Кам'янець-Подільська фортеця» (1928 р.), «Гончарна башта» (1928 р.), «Турецький міст» (1928 р.), «Руська брама» (1928 р.) [3]. У каталозі «Україна у старій листівці» представлено 31 поштівку видання школи В. Гагенмейстера 1923–1928 рр., з яких 18 поштівок з видами історико-архітектурної спадщини Кам'янця-Подільського [6; 319-324].

Нам вдалося виявити шість поштівок видання Кам'янець-Подільської Художньо-Промислової Профшколи 1927–1928 рр., а саме: «Кам'янець-Подільський», «Стара Фортеця», «Турецький мінарет» (1927 р.), «Вітряна брама», «Брама Кафедрального костелу», «Кам'янецька фортеця» (1928 р.). Остання видана після проголошення фортеці державним заповідником із текстом: «Старий Кам'янець-Подільський (Vieux Kamieniec). Кам'янецька фортеця, заснована в XIV ст., у минулому захищала південні окраїни Русько-Литовської держави від татар, турків та волохів. Маючи на увазі історико-культурне значіння Кам'янецької фортеці Рада Народніх Комісарів УРСР постановила в 1928 р. оголосити її за державний заповідник», який у повоєнний час став єдиним джерелом інформації, що підтверджував статус музею. Поштівка видана накладом 500 примірників і коштувала 10 коп. (Рис. 4)

Рис. 4. В. Гагенмейстер. Старий Кам'янець-Подільський. Літографія. 1928 р.

Доведено, що окремі роботи художник виконував з натури, а інші змальовані з фотографій. Світлинами митець користувався, коли пам'ятка була повністю або частково зруйнована, а на знімку можна було побачити її автентичний вигляд. В окремих його композиціях впізнаними є світлини відомих у Кам'янці-Подільському фотографів: М. Грейма, А. Енгеля, Й. Кордиша та ін. [9; 107].

У 1968 р. київське видавництво «Мистецтво» видало комплект із 13 поштів «Кам'янець-Подільський: пам'ятки старовини в малюнках художників». До нього увійшли листівки з репродукціями картин: К. Константиновича – «Стара фортеця над Карвасарами» (олія, 1931 р.); Г. Логвин – «Воздвиженська церква на Карвасарах (XIX ст.)» (акварель, 1951 р.); Ю. Химича – «Стародавній Кам'янець-Подільський», «Стародавні башти над містом», «Кушнірська башта (XVI–XVIII ст.)», «Ансамбль кафедрального костюлу (XV–XVIII ст.)» (гуаш, 1965–1966 рр.); С. Отращенко – «Багатівичний страж (стародавня частина укріплень)», «Середньовічна симфонія» (темпера, 1966 р.); Д. Брига – «Костюл і Турецький мінарет (XVII ст.)» (1965 р., гуаш), «Дорога під Турецьким бастионом і Кушнірська башта» (1963 р., акварель); З. Гайха – «Домініканський монастир у Старому місті (XV–XVIII ст.)» (1964 р., ліногравюра), «Вірменський квартал. Оборонна башта-дзвіниця Вірменської церкви (XVI ст.)» (1965 р., ліногравюра); М. Вербицького – «Надвечір'я. Кармалюкова башта (фортеця XIV–XVIII ст.)» (1963 р., акварель) [4]. Зокрема, поштова листівка з видом Вірменської дзвіниці З. Гайха (Рис. 5) передає виразність і самотність споруди, яка поєднала вірменську й українську архітектуру. Чорно-білими штрихами він зображає її на краю вулиці серед невеличких будівель при гарному боковому освітленні на тлі витягнутих по діагоналі хмар. Привабливий сюжет, продумана композиція, декоративний підхід до теми й висока техніка виконання зробили цей твір кращою ліногравюрою митця для сюжету поштової листівки [2; 135].

Рис. 5. Гайх С. Кам'янець-Подільський. Вірменський квартал. Оборонна башта-дзвіниця. Вірменська церква (XVI ст.). Ліногравюра. 1965 р.

Отже, використання на поштових листівках художніх композицій митців II пол. XIX – 1960-х рр. (Н. Орди, М. Грейма, М. Тшебінського, В. Гагенмейстера та ін.) сприяло формуванню культурного середовища адміністративного центру Поділля, а їх зображення стали цінними іконографічними джерелами. Їх зображальний ряд містить документально точну інформацію про пам'ятки української архітектури, художнє та культурне життя на Поділлі. Зважаючи на те, що на зламі XX–XXI ст. частина пам'яток Кам'янця-Подільського втратила свій автентичний вигляд, а окремі повністю були зруйновані, вони все ж продовжують вражати уяву поціновувачів та дослідників і використовуються в реставраційній та пам'яткоохоронній справі.

Список використаної літератури

1. Березина І. В. Архитектурна спадщина України у творчості Наполеона Орди: іконографія та принципи використання: монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 152 с.
2. Бренюк А. Г. Графіка Кам'янця-Подільського в художній культурі краю XX ст.: монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 271 с.
3. Владимир Николаевич Гагенмейстер (1887–1938). Путеводитель по выставке. Хмельницкий: Облполиграфиздат, 1987. 6 с.
4. Кам'янець-Подільський. Пам'ятки старовини в малюнках художників: комплект поштів / ред. Ю. Кузь. Київ: Мистецтво, 1968.
5. Копилов С., Паур І. Кам'янець-Подільський на поштових листівках кінця XIX – початку XX ст.: історико-іконографічне дослідження: монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2019. 204 с.
6. На спомин рідного краю. Україна у старій листівці: альбом-каталог / під ред.: М. Забочень, О. Поліщук, В. Яцюк. Київ: Криниця, 2009. 505 с.
7. Підгурний І. С., Урсу Н. О. Культурно-мистецька спадщина Поділля у художніх фотографіях Михайла Грейма (друга половина XIX – початок XX ст.): монографія. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. 232 с.
8. Приватна колекція поштів І. Паур (м. Кам'янець-Подільський).
9. Урсу Н., Гуцул І. Володимир Гагенмейстер. Життя і творчість: монографія. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. 224 с.
10. Kotłowski J. Dawne pocztówki: historia, ikonografia, kolekcjonerstwo. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1998. 70 s.

References

1. Berezina I. V. Arkhitekturna spadshhyna Ukrainy u tvorchosti Napoleona Ordya: ikonoghrafija ta pryncypy vykorystannja: monoghrafija. Kam'janecj-Podiljskij: Aksioma, 2009. 152 s.
2. Brenjuk A. Gh. Ghrafika Kam'jancja-Podiljskogho v khudozhnij kuljturi kraju XX st.: monoghrafija. Kam'janecj-Podiljskij: Aksioma, 2018. 271 s.
3. Vladimir Nikolaevich Gagenmeyster (1887–1938). Putevoditel po vystavke. Khmel'nitskiy: Oblpoligrafizdat, 1987.
4. Kam'janecj-Podiljskij. Pam'jatky starovyny v maljunkakh khudozhnykiv: komplekt poshtivok / red. Ju. Kuzj. Kyjiv: Mystectvo, 1968.
5. Kopylov S., Paur I. Kam'janecj-Podiljskij na poshtovykh lystivkakh kincja XIX – pochatku XX st.: istoryko-ikonoghrafichne doslidzhennja: monoghrafija. Kam'janecj-Podiljskij: Aksioma, 2019. 204 s.
6. Na spomyn ridnogho kraju. Ukrajina u starij lystivci: aljbom-katalogh / pid red.: M. Zabochenj, O. Polishhuk, V. Jacjuk. Kyiv: Kryncja, 2009. 505 s.
7. Pidghurnyj I. S., Ursu N. O. Kuljturno-mystecjka spadshhyna Podillja u khudozhnikh fotoghrafijakh Mykhajla Ghrejma (druga polovyna XIX – pochatok XX st.): monoghrafija. Kam'janecj-Podiljskij: Aksioma, 2012. 232 s.
8. Pryvatna kolekcija poshtivok I. Paur (m. Kam'janecj-Podiljskij).
9. Ursu N., Ghucul I. Volodymyr Ghagenmejster. Zhytjtja i tvorchistj: monoghrafija. Kam'janecj-Podiljskij: FOP Sysyn Ja.I., 2015. 224 s.
10. Kotłowski J. Dawne pocztówki: historia, ikonografia, kolekcjonerstwo. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1998. 70 s.

РИСУНКИ И ГРАВЮРЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX - 1960-Х ГОДОВ С ВИДАМИ КАМЕНЕЦ-ПОДОЛЬСКОГО КАК ИСТОЧНИК ИКОНОГРАФИИ ГОРОДА (ПО МАТЕРИАЛАМ ПОЧТОВЫХ ОТКРЫТОК)

Паур Ирина Васильевна — кандидат исторических наук, доцент кафедры изобразительного и декоративно-прикладного искусства и реставрации произведений искусства, Каменец-Подольский национальный университет им. И. Огиенка, г. Каменец-Подольский

Проанализированы репродукции работ художников второй половины XIX – середины XX века на почтовых открытках с видами Каменец-Подольского. Установлено, что они являются ценным иконографическим источником, а их сюжеты позволяют существенно расширить представления о градостроительной и планировочной структуре города, его застройку, отдельные архитектурные достопримечательности. Подчеркнуто информационный потенциал иконографических произведений Н. Орды, М. Тшебінського, В. Гагенмейстера и др. в историко-архитектурной науке, памятникоохранной и реставрационной сферах.

Ключевые слова: г. Каменец-Подольский, рисунки, гравюры, иконографическое источник, почтовая открытка, памятники архитектуры.

DRAWINGS AND ENGRAVINGS OF THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY - the 1960 S WITH VIEWS OF KAMIANETS-PODILSKYI AS A SOURCE OF ICONOGRAPHY OF THE TOWN (BASED ON POSTCARD MATERIALS)

Paur Iryna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of
The Department of Fine and Decorative Art and Restoration,
Kamianets-Podilskiy National Ivan Ohienko University, Kamianets-Podilskiy.

The purpose of the work is to substantiate the value of drawings and engravings of the late XIX – early XX centuries on postcards as a source of research of the iconography of Kamianets-Podilskiy.

Research methodology. Achieving a certain goal and objectives led us to the use mainly general historical and source-research methods. Iconographic methods were used to determine the history of the origin of documentary post cards, to clarify the objects of the image, dating, authorship, the circumstances of creation, as well as to determine their authenticity. The Paleographic method is used to attribute an image object, determine its purpose, and so on.

Results. Artistic compositions of artists of the late XIX – first half of the XX century in particular N. Orda, M. Graham, M. Tshebinsky, V. Hahenmeister and others, on postcards contributed to the formation of the cultural environment of the provincial center and became a valuable iconographic source. They are made at a high artistic level and contain documented accurate information about the monuments of Ukrainian architecture, artistic and cultural life in Podillya. Today, many of the monuments mentioned in the study have lost their authentic appearance, some are completely destroyed, but continue to live in numerous engravings and drawings by artists of Kamianets-Podilskiy on postcards and are used in restoration and monument protection.

Key words: Mykola Dyletskyi, Grammar of Music, Oleksandra Tsalai, pedagogy, musical instruments, play, performers.

UDC 930.2:[75+76](477.43-21) «18/19»:655.3.066.36

DRAWINGS AND ENGRAVINGS OF THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY - the 1960 S WITH VIEWS OF KAMIANETS-PODILSKYI AS A SOURCE OF ICONOGRAPHY OF THE TOWN (BASED ON POSTCARD MATERIALS)

Paur Iryna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of
The Department of Fine and Decorative Art and Restoration,
Kamianets-Podilskiy National Ivan Ohienko University, Kamianets-Podilskiy.

The purpose of the work is to substantiate the value of drawings and engravings of the late XIX – early XX centuries on postcards as a source of research of the iconography of Kamianets-Podilskiy.

Research methodology. Achieving a certain goal and objectives led us to the use mainly general historical and source-research methods. Iconographic methods were used to determine the history of the origin of documentary post cards, to clarify the objects of the image, dating, authorship, the circumstances of creation, as well as to determine their authenticity. The Paleographic method is used to attribute an image object, determine its purpose, and so on.

Results. Artistic compositions of artists of the late XIX – first half of the XX century in particular N. Orda, M. Graham, M. Tshebinsky, V. Hahenmeister and others, on postcards contributed to the formation of the cultural environment of the provincial center and became a valuable iconographic source. They are made at a high artistic level and contain documented accurate information about the monuments of Ukrainian architecture, artistic and cultural life in Podillya. Today, many of the monuments mentioned in the study have lost their authentic appearance, some are completely destroyed, but continue to live in numerous engravings and drawings by artists of Kamianets-Podilskiy on postcards and are used in restoration and monument protection.

Novelty. The potential of postcards as an iconographic source of views of the provincial center is investigated. The names of artists whose drawings and engravings were used by publishers as images for postcards were determined.

The practical significance of the results obtained is determined by the emphasis of researchers on the need to understand postcards as one of the important iconographic sources of the late XIX – first half of the XX century. The conclusions and recommendations can be used for the organization and conduct of exhibition work, research of historical and architectural development of Kamianets-Podilskiy and its individual architectural structures.

Key words: Kamianets-Podilskiy, drawings, engravings, iconographic source, postcard, architectural monuments.

Надійшла до редакції 2.12.2020 р.